

LANGILE IKASTOLA

25 URTE

Felix Etxeberria Balerdi

Hernaniko Langile ikastola 1971. urtean sortu zen, heziketa konbentzionalari beste bide bat eman nahi izan zioten guraso batzuen eskutik. Garai hartan eskoletan indarrean zegoen heziketa -memorizazioan, testu liburuetan eta eskolan jasotako oharretan oinarritzen zena- ez zutela gustokoa eta, beste zerbaiten bila zebiltzatela bururatu zitzaien ikastola hau sortzea.

Langile ikastola, bada, Freinet pedagogoa frantsesaren metodologia erabiltzen duen ikastegi bakarretakoa da Euskal Herrian. Hain zuzen ere, frantziar pedagogoa handi hark partaidetza, esperimentazioa eta lankidetzaren sustatzeko helburuz sortu eta garatu zuen ildoak jorratu nahi ditu gure ikastola honek.

Ikastola hau sortzeko asmoa nondik etorri zen ulertzeko, Francoren erregimenaren azken urteetan kokatu behar dugu geure burua, une haietan gure Herrian gertatzen ari ziren aldaketa sozial eta politikoen erdi-erdian jarri behar gara. Duela hogeitazazko urtetik gora ikastola honetan irakasle dugun Jone Errazkinek honela azaltzen digu ikastola sortu zeneko egoera hura: "*Ikastola berri bat eta gizarte berri bat sortzeko ametsa genuen aita, ama eta irasle talde batengan sortu zen ikastola berriaren ideia hura, belaunaldi berriei partaidetzarako ateak ireki nahi genizkien, ez genuen gaztelaniazko eskolak bezalako euskarazko beste eskola bat egin nahi; ez, aldaketa sakonak egin nahi genituen, irakaskuntza errotik aldatu. Ez genuen nahi irakaskuntza elitistarik, masifikaturik, memoristikorik, ez eta goitik ezarritako irakaskuntzarik ere*". Jakina, ohiko zentroentzat arazoak jada berez handiak baziren ere, zeresanik ez ohiko eskemak haustera zetorren eskolarentzat. Lehendabizi legearen oztopo eta eragozpenak gainditu behar ziren, eta kontuan izan behar da era honetako ikastola erabat kontrajarrita zegoela Administrazioaren heziketarako irizpideekin, ez gintuztela ofizialki onartzen, ikastolak

ziurtapen akademikoak eman behar zituela, eta abar luze bat. Baina hori guztia, ikastola multzo osoaren historiako atala, poliki-poliki gaindituz joan ginen, Langile ikastolaren ingurura laguntza eskaintzera hurbildu ziren gizarte, guraso, irakasle eta oro har Hernaniko jendearekin esker.

"Haseran jende gutxi,
ta gelak ere falta,
akatsak zuzenduaz
gu bagoaz ttipitapa"

Bazen, nola ez, arazo ekonomikorik ere, zeren eta irakaskuntza alternatiboa antolatzeak baliabideak ere murriztagoak izatea esan nahi baitu, eta gainera, aldi berean, eskola herrikoia, edonork lekua izateko modukoa, sortu nahi zen. Ikastolaren guraso sortzailetariko batek dioskunez, Bixente Goikoetxeak, "*Gurasoek ordaintzen zuten kuotekin ezin ziren gastu guztiak estali, eta gainera, ate guztiak zabalik egon behar ziren etorri nahi zuten guztientzat, beraz asmatu beharrekoak eta bi asmatu behar izan genituen jendearen laguntza geureganatzeko. Hala, batzuetan jendeak lana eginez edo materialak musu-truk emanez laguntzen zигun, beste batzuetan diruz, horretarako jaulkitzen genituen bono bidez*". Dena dela, diruaren arazo hau ia beti dago aurreneko lekuetan Langileko kideek izan ohi dituzten kezken zerrendan. Hori dela eta, hain zuzen, makina bat finantzabide paralelo antolatu behar izan du ikastolak: zozketak, San Joanetako txoznak edota bazkide-laguntzaileen bonoak.

"*Langile ikastolak sofritu behar izan duen beste arazo larri bat lokalik eza izan da, eta horren ondorioz, duintasunez lan egiteko leku egokiak etengabe bilatzen ibili beharra*", Jone Errazkinek esan digunez. Eta ildo honetan gehitu du "*Langile ikastolaren historia lokal eskaerari estu-estu loturik joan da, hau da, heziketa*

garatzeko gutxiengo lekurik ez izateak dakartzan zailtasun material eta fisiko horiek arintzeko, eskola baten beharrari lotuta eraiki da gure historia". Esan daiteke, beraz, horixe izan dela Langile ikastolako jendearen kezkarik larrienetako bat eta eskola honetako ikasleek Hernaniko ia auzo guztiak ezagutu behar izan dituztela. Egoera bitxia benetan garai hartakoa: alde batetik irakaskuntza independentearen eredia mantendu nahi zen, eta bestetik baina aldi berean, beharrezkoa egiten zen lokal publikoak lortzea.

1971. urtetik hona, Langilek Elizatxo, Ongintza, "Señorita Agustina", Arri-Burni, Atetxikieta, Zikuñaga, Florida, Mendia txaleta, Biteri, Harriatsu, Parador eta azkenik, Santa Barbara, Laubidieta eta Meaben eman ditu klaseak. Argi ikus daitekeenez bide luzea egin behar izango da Hernaniko kale eta auzoetan zehar, partaidetza eta lankidetzaren ideia pedagogikoak ahal zenik eta kostu txikienarekin eta gutxiengo koherentziaz garatu ahal izateko. Bere historiari frankismoaren garaietan ekin zion ikastola honek baditu gaur egun, zorionez, irakaskuntza on batek merezi dituen ikastegiak. Asko eta asko izan dira "maileguan" bizi izan ditugun urteak, lokalak zaharberritzen, beti lokal bila eta bila... Gaur egun ezin izango genuke asmatu ere egin ikastola berri bat nola sor daitekeen dirurik gabe, lokalik gabe eta erakunde ofizialen onarpenik gabe.

Garai haiek gogoraraztean, Langile ikastolako ikasleek nostalgia eta umorea datozkigu burura. Duela gutxi, ikastolaren 25. urteurreneko ospakizunak zirela

eta, ikastolako neska-mutil batzuk ("Langileko Hotelak") ironia handiz bota zituzten bertsoetan, beren ikasaldian bizi izan zituzten zailtasunak adierazi zizkiguten:

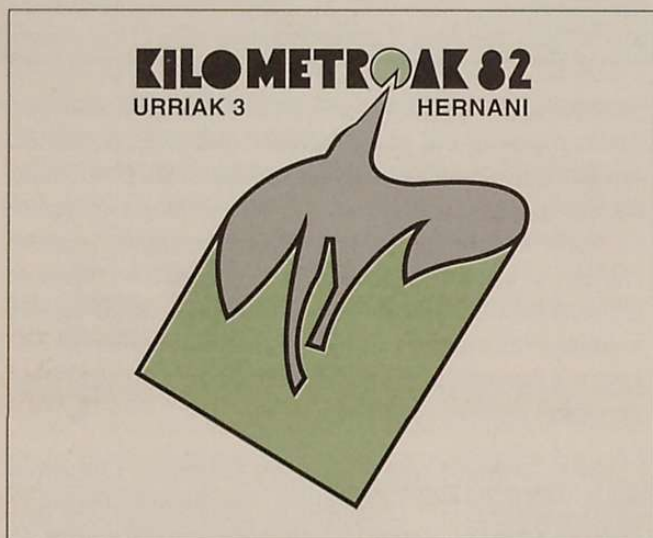
"Hilerri atzia,
azpin gaztetxia,
Paradorrian trastornatu da
gure infantzia."

Hona Groucho Marxen tankerako umore beltzean egindako bertsoa:

"Esango deu hemen,
umeez Langilen,
kale gorritik zubi azpira
nola pasa ginen"

Ia gainditu ezinezko oztopo eta zailtasun urte guzti haiek sakrifizio handiz igaro ditugularik, lortu dugu jada lekumen pedagogiko zein materiala. Hala ere, badira gaurko egoera hau "erosoegi"tzat jotzen dituztenak ere, errazegi bezala ikusten dutenak:

"Pisizina itzela,
areto, jan-gela,
Laubidieta ez ote da bost
izardun hotela?"

Jone Errazkinen iritzian, egoera nabarmen aldatu da, batez ere 1982. urtean egin zen Kilometroak eginda gero. Ekitaldi hura, herri osoaren partaidetzaz eta 500 lagunetik gorako jendetzaren languntzaz antolatu zen ekitaldi hura, urrats ikaragarria izan zen Langile ikastolaren bilakaeran. Gure andereño honek ere ezin dio hasierako urte latz haiek eragiten duten nostalgiari uko egin "Gaur egun ia dena dago eginda, zorionez, baina hori lortzeko gogoz borrokatu behar izan dugu luzaroan".

Baina bada Langilen egunero-egunero egiten den gauza bat, behin betiko bukaerarik ez duen zerbait, ikasturtez ikasturte eraberritzen, birplanteatzen eta hobetu nahi izaten dena: hastapenetako pentsamendu pedagogiko eta sozial hura. Ikastolaren 25. urteurrena ospatzearekin, jaiak eta musika eta arte ekitaldiez apar-

te, izan da tartetxo bat hausnarketa eta eztabaidarako, ideiak berraztertzeko, balantzea egiteko eta ezinezkoa zirudien erronka hark gure artean bete dituen 25 urte luzeak miresteko. Italiatik, Kataluniatik, Andaluziatik, Galiziatik eta beste leku askotatik etorri dira hezitzaileak, eta denen artean aztertu dira egindako bidea eta etorkizuneko erronka. "Noraino iritsi garen ikusten dugunean eta gure haurrak ikastolara pozik datozela ikusten dugunean, izugarritzko poza hartzen dugu", esan digu Ixiar Egigurenek, "uste dugu pena merezi duela. Baina duela 25 urteko ideia haiek bizirik diraute; hori da gauzarik inportanteena, eta ildo horretan nahi dugu jarraitu lanean. Ikastolako kide guztien elkarrenganako errespetua lortzeko borrokan jarraitu nahi dugu, irakaskuntzan ikasle eta gurasoen partaidetza lortu nahi dugu, geure inguruarekin konprometatzea eta guraso, ikasle eta irakasleen artean lankidetzaz sustatzea."

Lankidetzaz hau ez da mugatzen bakarrik Langile ikastolako jendearengana, zabalduz eta zabalduz doa beste ikastegietara eta Hernaniko neska-mutilengana, oso garbi izan behar baita, berariazko ezaugarriak mantentzeak ez duela esan nahi beste ikastegi eta ikastoletako guraso eta irakasleekin lanik egin behar ez denik. "Hain garai lehiakorretan, are gehiago dira beharrezko lankidetzaz eta elkarlana, eta irakaskuntzak urrats handia eman dezake alor honetan.", esan digu Ixiar Egigurenek.

25 urteko lanean, zailtza giroan, partaidetzaz eta lankidetzaz handiagoko irakaskuntza duintasunez emateko ahaleginean, baina baita gaur egun gure gizarte-ko sektore guztietara iritsi diren gazteak hezitzen eman ditugun 25 urteko lana ere. Nekazal Ingenieritza Teknikoa ikasten ari den Unai Agirre bertsolari gazteak ondorengo bertsoetan dioskunez, luzea izan da egungo egoerara iristeko egin behar izan den ahalegina:

"Ikastola baten guda,
hainbat traba eta duda,
hogeita bost urtez izan da
aldaketa eta muda.
Haseran gela txiki bat zena
etxe handi bihurtu da"

EMOZIOAK

Ziurrenik emozioak dira edozein historiaren amaieran zutik dirauten sentimenduak, emozioak edo zirraraz betetako oroitzapenak. Lehen eguneko zirrarak, ikastolako eguneroko bizatzaren zirrarak, agurtzerakoan sentitu genituen zirrarak eta ikastegiz aldatzeak eragindakoak. Horixe da hain zuzen ikastolako ikasleek Langilen egin dituzten urteei buruz botatako bertsioetan adierazten digutena. Eta seguruenik horixe izango da beren bizitza osoan gordeko dutena.

Lehenengo emozio haiek, eskolara joate guztiek bezala, badute zerikusirik amagandik banantzearekin, eta hori haur asko eta askoren bihotzetan egunero ikusi ahal izango dugun gauza da:

"Ikastolara ez det joan nahi,
esaten dizut benetan,
askoz hobeto sentitzen bainaiz
amatxoren besoetan."

Langilen ikasle izan direnen oroitzapenetan itsatsirik gelditzen da lanari zor diogun begirunea eta irakurketarekin dugun konpromisoa:

"abd. bada hainbat lege:
efg. hamaika potage:
sei urteren, sei urteren jabe naiz batazbesteko,
garaia da, garaia da irakurtzen ikasteko."

Ikasleen asanblada eta bilerak, ikastolaren funtzionamenduaren giltzarri eta zutabe, umore berezi batekin ikusten dira, garai hartan haurrak izan zirenen ikuspegitik begiratzen dira:

"Ikastolako lege bakarra adina,
gure klasea, berriz, horren kaskarina.
Jasan beharra dugu haundien iraina.
Heurentzako hitz onik ez daukagu, baina
nahio genduke heurak bezala bagina."

Atzean gelditu dira lehen urteetako beldurrak, ikastolako lehen egunak eta etorkizunak sortarazten dituzten zalantzak. Zer etorriko ote da gero? Ikasle ohi batek, 29koa, berak bizitako angustia adierazten digu honako bertsioetan:

"Negarrez sartu nintzen,
ta negarrez irten,
geroztik bihotzean
daukat gogo triste.
Nere amatxoaren mina,
eskolaren ezberdina,
jaio ta gero
hautsi beharreko
bidean bi zilbor-este"

Zailtasunak zailtasun, bizitako espazio eta lekuek gure iraganaren oroitzapen eta bizipenaren ataltxo berezi bat hartzen dute, eta hori Langilen ibili direnek baino ezin dute ulertu:

"Harriatsuren lilura
ta Biteri zahar hura..."

"...Bertatik pasa ez den edonork
nekez uler lezakena"

Baina gauzarik inportanteena lehen ikasle haien buruetan gordetzen den oroitzapen ezia da. Gaur egun ia hogeita hamar inguruan dabilzan lehen ikasle haiek nostalgia ñabarduraz gogorarazten dizkigute ondoko bertsioetan Langile ikastolaren garai latz haiek, latzak baina era berean liluraz beteak:

"Ikastolatik atera eta
begira oraindik zer garen
ikasle eta langabetuak denetikan dago hemen
jende jatorra, jende alaia
jende alperra nabarmen
eta nostalgiz oroiten dugu urruti ikusi arren
ikastolako urte haietan langileak izan ginen."